

Katalog Praw Przedsiębiorców

Urząd Ochrony
Konkurencji i Konsumentów

ZESZYT 5.

Opracowanie: Kancelaria JWMS Jakubowski Wiese Mazgaj Staszek radcowie prawni

---

Katalog Praw Przedsiębiorców

**Urząd Ochrony
Konkurencji i Konsumentów**

ZESZYT 5.

Opracowanie: Kancelaria JWMS Jakubowski Wiese Mazgaj Staszek radcowie prawni

---

O KANCELARII

Kancelaria JWMS Jakubowski Wiese Mazgaj Staszek radcowie prawni powstała jako wspólne przedsięwzięcie pięciu radców prawnych, którzy doświadczenie zawodowe zdobyte w czołowych krakowskich kancelariach i w organach administracji publicznej oraz karierę akademicką łączą z praktyczną znajomością biznesu.

SPECJALIZACJA

JWMS oferuje świadczenie kompleksowych usług prawnych – zarówno dla dużych przedsiębiorstw, jak i dla podmiotów z sektora MSP. Dzięki dużej różnorodności specjalizacji Wspólników JWMS, Kancelaria zapewnia najwyższą jakość w obsłudze prawnej przedsiębiorstw z wielu branż, świadcząc usługi w obrębie szerokiego spektrum dziedzin prawa. Praktyka JWMS koncentruje się przede wszystkim na zagadnieniach z obszaru prawa gospodarczego (w tym prawa spółek oraz prawa nowych technologii), prawa cywilnego (ze szczególnym uwzględnieniem prawa umów), prawa pracy oraz prawa administracyjnego.

Oferta JWMS skierowana jest zarówno do przedsiębiorstw działających w kraju, jak i do podmiotów operujących na rynkach zagranicznych. Zarówno do przedsiębiorstw z wieloletnią tradycją, jak i do innowacyjnych, pionierskich przedsięwzięć.

Więcej informacji na stronie:
<http://jwms.pl/>

WSTĘP

Niniejsze opracowanie ma na celu przybliżenie przedsiębiorcom procedury kontroli przeprowadzanej przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK). Zadaniem Urzędu jest realizacja rządowej polityki ochrony konsumentów. Występuje on w interesie publicznym poprzez rozpoczynanie postępowań administracyjnych dotyczących naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Ich wynikiem są decyzje zakazujące stosowania praktyki, która narusza prawa słabszych uczestników rynku. Kolejnym uprawnieniem Prezesa UOKiK jest kontrola wzorców stosowanych w umowach z udziałem konsumentów oraz ewentualnie uznanie stosowanych klauzul za niedozwolone, po wniesieniu stosownego pozwu do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

UOKiK przeprowadza w przedsiębiorstwach stosowne kontrole. Mogą one zostać wszczęte zarówno w wyniku działań własnych podejmowanych przez Urząd, a także tych wynikających z działań osób trzecich, takich jak złożenie stosownego zawiadomienia o podejrzeniu naruszenia przez przedsiębiorcę przepisów ustawy. Kontrola ma na celu rozstrzygnięcie o tym, czy przedsiębiorca rzeczywiście narusza prawo. Wszelkie zgromadzone podczas kontroli materiały służą jako dowody, potwierdzające lub zaprzeczające postawioną tezę. Kontrola UOKiK może być przeprowadzona w toku każdego postępowania przed Prezesem Urzędu. Do postępowań tych zaliczamy: procedurę wyjaśniającą, postępowania antymonopolowe w sprawie koncentracji, w sprawie nakładania kar pieniężnych, praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

1. PRAKTYKI NARUSZAJĄCE ZBIOROWE INTERESY KONSUMENTÓW

Zakaz stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wynika wprost z art. 24 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*. Za takie działanie uważa się bezprawne postępowanie przedsiębiorcy, które, w przeciwieństwie do naruszeń indywidualnych, może godzić w prawa każdego konsumenta. Za przykłady naruszeń ustawodawca uznaje m.in. stosowanie niedozwolonych wzorców umownych (znajdują się w rejestrze postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone, dostępnym pod adresem: <http://uokik.gov.pl/rejestr/>), naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej i pełnej informacji, a także nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji wymienione w rozdziale drugim *ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji*. Stosowne zawiadomienie o możliwości wystąpienia naruszeń może złożyć każdy, kto uzna iż dane praktyki przedsiębiorcy naruszają zbiorowe interesy konsumentów. Pismo składa się do UOKiK. W przypadku stwierdzenia przez Prezesa Urzędu zaistnienia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów i niezaprzeczenia przez przedsiębiorcę bezprawnych działań przed rozpoczęciem interwencji organu ochrony konkurencji, wydawana jest decyzja o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazująca zaniechanie jej stosowania. Prezes Urzędu może określić w swojej decyzji środki służące do usunięcia trwających skutków naruszenia, m.in. poprzez złożenie oświadczenia o określonej treści i formie, opublikowanego na koszt przedsiębiorcy. W praktyce Prezes Urzędu może na adresata decyzji obowiązek zastosowania także niewymienionych wprost w przepisie środków. Obejmują one nakaz doręczenia konsumentom nowego (zmienionego) wzorca umów, nakaz przeproszenia przez przedsiębiorcę wszystkich swoich klientów za niewypełnienie wobec nich określonych obowiązków, czy uzupełnienie wzorca umownego o określone postanowienia. Środki służące do usunięcia trwających skutków naruszenia implementowane w celu zapewnienia wykonania nakazu muszą być adekwatne do rodzaju uchybień, stopnia winy przedsiębiorcy i okresu trwania wadliwego działania. W przypadku otrzymania decyzji Prezesa Urzędu nakazującej zaniechania praktyki naruszającej zbiorowe

interesy konsumentów, przedsiębiorca powinien dążyć do natychmiastowego wykonania obowiązku zaniechania swojego bezprawnego działania. Im szybsza reakcja przedsiębiorcy, tym mniejszy zakres szkód związanych ze stosowaniem przez danego przedsiębiorcę zakazanej praktyki, na które wskazywać mogą konsumenci w celu uzyskania dla siebie odszkodowania.

2. ZAKAZ PRAKTYK OGRANICZAJĄCYCH KONKURENCJĘ

Praktyki ograniczające konkurencję to takie działania przedsiębiorców, które polegają na zawieraniu niedozwolonych porozumień (których celem lub skutkiem jest wyeliminowanie, ograniczenie lub innego rodzaju naruszenie konkurencji na rynku) albo nadużywaniu pozycji dominującej na rynku.

Zabroniony jest nie sam fakt posiadania pozycji dominującej, lecz jego nadużywanie. Do takiej sytuacji dochodzi, gdy przedsiębiorca wykorzystując pozycję dominującą, czyli taką kiedy może wywierać pośredni lub bezpośredni wpływ na określony rynek, poprzez ustalanie cen i innych warunków zakupu lub sprzedaży towarów, czy dokonywanie podziału rynków zbytu lub zakupu. Szczegółowy katalog naruszeń znajduje się w art. 6 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*. Jest to katalog otwarty, co oznacza, że nie wyczerpuje on wszystkich sytuacji stanowiących naruszenie. Takie porozumienia są nieważne w całości lub w części. Ustawa przewiduje domniemanie – pozycję dominującą posiada przedsiębiorca mający co najmniej 40% udziału w rynku. Należy przy tym pamiętać, że do każdej sprawy Urząd podchodzi indywidualnie. Może zaistnieć sytuacja, kiedy przedsiębiorca mający mniejszy udział w rynku niż 40% posiada pozycję dominującą. W przypadku, gdy Prezes Urzędu uzna dane porozumienie za zakazane, wydaje decyzję o uznaniu praktyki jako ograniczającą konkurencję, nakazując w niej zaniechanie stosowania bezprawnych działań. W takim przypadku to na przedsiębiorcy ciąży obowiązek wykazania ich zaprzestania. Prezes Urzędu może również zarekomendować zastosowanie środków zapobiega-

jących stosowaniu praktyki lub usunięcia jej skutków. Wymagane jest wtedy poinformowanie przedsiębiorcy o zamiarze zastosowania określonych środków. W takim wypadku przedsiębiorca ma prawo do przedstawienia swojego stanowiska w terminie 14 dni od dnia doręczenia mu stosownej informacji.

3. KONCENTRACJA

Przedsiębiorcy, którzy planują koncentrację (np. w drodze połączenia spółek) zobowiązani są, zgodnie z przepisami *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, zgłosić swój zamiar Prezesowi UOKiK oraz udzielić w związku z tym wszelkich niezbędnych wyjaśnień. Postępowanie to z założenia ma zostać wszczęte na wniosek samego przedsiębiorcy. Dotyczy ono połączenia samodzielnych przedsiębiorców, przejęcia kontroli nad innymi przedsiębiorstwami, utworzenia wspólnego przedsiębiorstwa, nabyciaienia innego przedsiębiorcy. Podstawę kontroli stanowią w tym przypadku prawa, umowy, a także inne środki. Ważne, aby po uwzględnieniu okoliczności faktycznych lub prawnych dawały one możliwość wywierania decydującego wpływu na danego przedsiębiorcę. Kontrola koncentracji przez Urząd ma na celu przeciwdziałanie ograniczania konkurencyjności na rynku oraz niedopuszczenie do umocnienia przez przedsiębiorców ich pozycji dominującej. Obowiązek zgłoszenia zachodzi, gdy łączny światowy obrót przedsiębiorców biorących udział w koncentracji w roku obrotowym poprzedzającym rok zgłoszenia przekracza równowartość 1 mld euro albo gdy łączny obrót na terytorium Polski przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji w roku obrotowym poprzedzającym rok zgłoszenia przekracza równowartość 50 mln euro. Prezes UOKiK wydaje zgodę lub decyduje o zakazie łączenia. Dopuszczalne jest również zezwolenie pod określonymi warunkami. W przypadku dokonania koncentracji bez zgody Prezesa UOKiK, może on podjąć działania zmierzające do przywrócenia stanu poprzedniego oraz nałożyć na podmioty biorące udział w koncentracji kary finansowej w wysokości do 10% przychodu z ubiegłego roku.

4. KONTROLA

UOKiK ma prawo przeprowadzić niezapowiedzianą wizytę w każdym przedsiębiorstwie, aby zbadać podejrzenie prowadzenia działań niezgodnych z prawem konkurencji. Prawo takie wynika z art. 105a *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*. Ustawa nie ogranicza czasu trwania kontroli, w praktyce trwają one co do zasady od jednego do trzech dni. Kontrola zachodzi w sytuacji, gdy przedsiębiorca podejrzany jest o nadużywanie pozycji dominującej na rynku, stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych lub gdy naraził się konsumentom.

Przedsiębiorca podczas kontroli ma prawo do sprawdzenia tożsamości wszystkich członków zespołu kontrolującego. Warto zweryfikować ich legitymacje służbowe, a także dokumenty upoważniające do przeprowadzenia kontroli.

Niezbędnym elementem rozpoczynającym wszczęcie kontroli jest okazanie lub doręczenie stosownego upoważnienia uprawniającego kontrolujących do przeprowadzenia stosownych czynności. W wypadku nieokazania stosownego dokumentu lub przedstawienia wadliwego upoważnienia przedsiębiorca nie ma obowiązku zgodzić się na kontrolę. Dokument powinien zawierać co najmniej: oznaczenie organu kontroli (którym jest Prezes UOKiK), wskazanie podstawy prawnej do wydania upoważnienia i przeprowadzenia kontroli, datę i miejsce wystawienia upoważnienia, a także oznaczenie kontrolowanego przedsiębiorcy. Powinien określać także datę rozpoczęcia i przewidywanego zakończenia kontroli, podpis osoby udzielającej upoważnienia, z podaniem zajmowanego stanowiska lub funkcji oraz pouczenie o prawach i obowiązkach kontrolowanego. Upoważnienie ma wskazywać imię, nazwisko i stanowisko kontrolującego oraz numer jego legitymacji służbowej, w przypadku upoważnienia do udziału w kontroli innych osób – imiona i nazwiska tych osób oraz numer dokumentu potwierdzającego tożsamość. Niezgodność w tym zakresie sprawia, że dana osoba, której błędy dotyczą, może nie być uprawniona do udziału w kontroli. Granice kontroli w zakresie których UOKiK może dokonywać stosownych czynności są także określone

w upoważnieniu. Stanowi o nich opisany przedmiot kontroli, to znaczy działalność przedsiębiorcy związana z postępowaniem oraz jej zakres, wskazująca na ramy czasowe działalności podlegające sprawdzeniu. Przedsiębiorca ma możliwość weryfikacji upoważnienia pod kątem formalnym, jeszcze przed rozpoczęciem kontroli. Nie ma natomiast możliwości sprawdzenia czy upoważnienie zostało wystawione zasadnie. Celowość kontroli przedsiębiorcy, jak również jej przebieg, może być zweryfikowana przez sąd dopiero na skutek odwołania wniesionego od decyzji kończącej postępowanie.

Kontrola przeprowadzana jest co do zasady przez zespół urzędników składający się z kilku osób. Podczas kontroli może być obecna także policja oraz specjalista IT. Dzięki obecności specjalisty IT zespół jest w stanie sprawdzić wszystkie dane elektroniczne, nawet te, które zostały wcześniej usunięte. Dlatego należy zachować szczególną ostrożność w takiej sytuacji. Kontrolujący posiadają szeroki wachlarz uprawnień podczas przeprowadzania kontroli. Należy mieć także na uwadze, że kontrolujący mogą w sposób legalny zabezpieczyć przed dostępem wszelkie pomieszczenia, dane, komputery, a także księgi i dokumenty. Ponadto domagać się mogą przedstawienia dokumentów oraz zatrzymania ich kopii, żądać ujawnienia wszelkich informacji aby uzyskać wyjaśnienia odnośnie faktów, czy dokumentów będących w związku z przedmiotem i celem kontroli. Prezes UOKiK może wydać decyzję o ich zajęciu na czas kontroli, nie dłuższy jednak niż 7 dni. Zakres rodzaju dokumentów podlegających kontroli i ewentualnemu zatrzymaniu jest bardzo szeroki. Kontrola może dotyczyć wszelkiej dokumentacji papierowej i elektronicznej, a także informacji utrwalonej w jakiegokolwiek innej formie, takiej jak nagrania audio. W zakres ten wchodzi więc przykładowo korespondencje prowadzone drogą *e-mailową*, odręczne notatki na dokumentach, dokumentacja z podróży, spisy rozmów telefonicznych. Należy pamiętać, iż zatrzymaniu nie mogą podlegać dokumenty nie dotyczące kontroli oraz te chronione przywilejem poufności. Przywilej ten odnosi się do dokumentacji stanowiącej komunikację pomiędzy przedsiębiorstwem a prawnikiem zewnętrznym, odnoszącej się do przedmiotu kontroli. W wypadku sporu co do charakteru danych dokumentów, spór zostanie rozstrzygnięty przez sąd.

5. KONTROLA A PRZESZUKANIE

Należy pamiętać, że kontrola i przeszukanie stanowią dwie odrębne instytucje. Upoważnienie do kontroli nie upoważnia więc do przeszukania siedziby przedsiębiorcy. Do przeprowadzenia legalnego przeszukania potrzebne jest stosowne postanowienie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W przypadku przeszukania urzędnicy mają prawo wejścia na teren przedsiębiorstwa, a także przeszukania wszystkich pomieszczeń i pojazdów, w tym także prywatnych, należących do członków zarządu.

Przeszukanie stosowane może być tylko w przypadku przewidywania najpoważniejszych przypadków naruszeń prawa. Są to sprawy związane z praktykami ograniczającymi konkurencję, rozpatrywane przez Prezesa UOKiK, a także sprawy praktyk ograniczających konkurencję i odnoszące się do kontroli koncentracji, na wniosek Komisji Europejskiej lub organu ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego Unii. Kontrola obejmuje swym zakresem więcej sytuacji, jest ona przeprowadzana w przypadku spraw krajowych odnoszących się do koncentracji, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, a także badań rynku. Wszystkie czynności wykonywane podczas kontroli przeprowadzane są przy współdziałaniu kontrolowanego oraz za jego zgodą. W przeciwieństwie do przeszukania, kontrolujący nie może samodzielnie, bez zgody kontrolowanego, sporządzić kopii czy wydruków ze stosownych nośników informacji.

W wypadku posiadania przez zespół kontrolujący nakazu przeszukania, należy sprawdzić jakie dokładnie pomieszczenia są nim objęte. Co do zasady, nakaz taki sformułowany jest w sposób ogólny, tak aby uprawnienie do przeszukania obejmowało siedzibę oraz będące własnością lub wynajmowane przed przedsiębiorcą pomieszczenia. Jeżeli urzędnicy chcą przeszukać prywatne pojazdy i pomieszczenia przedsiębiorcy i członków zarządu, należy oczekiwać przedstawienia odrębnego nakazu przeszukania.

6. KARA

W związku z przeprowadzoną kontrolą, UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę kary finansowe. Pierwsza z nich, nakładana w związku z wykazaniem naruszenia przez przedsiębiorcę prawa konkurencji, może wynieść do 10% przychodu przedsiębiorcy na rok. Drugi rodzaj to kara za utrudnianie kontroli, wynosząca kwotę do 50 mln euro. Może ona zostać nałożona, nawet gdy w przedsiębiorstwie nie wykazano naruszenia. Dodatkowo istnieje także możliwość zasądzenia kary na osoby upoważnione do reprezentowania przedsiębiorstwa w trakcie kontroli, w wysokości do 50-krotności przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, co stanowi ok. 200 tysięcy złotych.

7. NAJCZĘSTSZE BŁĘDY PRZEDSIĘBIORCÓW

Podczas przeprowadzanej kontroli oraz przeszukania należy zachować szczególną uwagę, aby nie naruszyć poszczególnych procedur. Naruszenia takie mogą polegać na opóźnianiu rozpoczęcia kontroli i przeszukania przez urzędników, nieprzekazywaniu informacji na żądanie urzędników, samowolnej ingerencji w przekazywany materiał lub informowaniu osób trzecich o rozpoczęciu kontroli.

Szczególną uwagę należy zwrócić na zachowania pracowników przedsiębiorstwa podczas przeprowadzanej kontroli. Warto dopilnować, aby pracownicy nie usuwali w obawie przed urzędnikami korespondencji, także prowadzonej drogą elektroniczną w postaci *e-maili*. W związku z działalnością specjalistów IT, informacje takie można odzyskać, nie można natomiast odzyskać naszej wiarygodności przed UOKiK. Warto pamiętać, iż obowiązek przestrzegania przepisów prawa konkurencji odnosi się także do pracowników i współpracowników. W przypadku jakichkolwiek dokonanych przez

nich naruszeń to przedsiębiorca podnosi odpowiedzialność. Zapobiegawczo można uzyskać pisemne zobowiązanie pracowników o zastosowaniu się do ustalonych przez przedsiębiorcę instrukcji podczas niezapowiedzianej kontroli UOKiK. Pracownicy muszą mieć świadomość, iż niedopuszczalne jest zabranianie, jak również opóźnianie kontrolerom wejścia do budynku czy lokalu przedsiębiorstwa, przekazywanie im nieprawdziwych informacji, czy utrudnianie kontroli w jakikolwiek sposób. Bez wyraźnej zgody urzędników nie można także poinformować nikogo o przeprowadzanej kontroli. Pożądanym zachowaniem jest zażądanie obecności prawnika przy czynnościach urzędników, udzielanie konkretnych odpowiedzi na zadane pytania, nieinformowanie o własnych spostrzeżeniach czy opiniach.

8. PO KONTROLI

Wszelkie czynności kontrolne utrwalane są w odpowiednim protokole sporządzanym przez kontrolującego. Bardzo istotny jest fakt, iż można zgłosić do niego zastrzeżenia. Przedsiębiorca ma na to 7 dni. Zastrzeżenia takie należy złożyć na piśmie. Należy zaznaczyć w nim wszystkie nieścisłości, naruszenia prawa podczas kontroli, czy fakt sporządzenia niepełnego opisu dokonanych czynności. Nawet pozornie niewywierające wpływu na treść błędy językowe oraz interpunkcyjne mogą mieć istotne znaczenie dla interpretacji dokumentu. W związku z tym zalecane jest, aby przeczytać dokładnie protokół i porównać go z rzeczywistym przebiegiem kontroli przed jego podpisaniem. Złożenie przez przedsiębiorcę ewentualnych zastrzeżeń zobowiązuje kontrolującego do ich przeanalizowania, a nawet przeprowadzenia dodatkowych czynności związanych z kontrolą. W sytuacji uznania zastrzeżeń za zasadne, kontrolujący musi zmienić lub uzupełnić odpowiednią część protokołu w formie aneksu oraz poinformować o tym fakcie na piśmie kontrolowanego.

Do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów można wnieść także zażalenie na czynność przeszukania w terminie 7 dni od jej dokonania. Mają do tego prawo przeszukany oraz inne osoby, których prawa zostały naruszone podczas wykonywania czynności przeszukania. Ważne, aby czynności te wykraczały swoim zakresem poza zakres przedmiotowy przeszukania lub naruszały przepisy. Podobne uprawnienie do wniesienia zażalenia przysługuje na czynności kontrolne, polegające na żądaniu udostępnienia przez przedsiębiorcę związanych z przedmiotem kontroli akt, ksiąg, wszelkiego rodzaju pism, dokumentów oraz ich odpisów i wyciągów, korespondencji przesyłanej pocztą elektroniczną itp.

Kolejną możliwością jest odwołanie się od decyzji Prezesa UOKiK w postępowaniu, w którym została przeprowadzona kontrola. Odwołanie należy złożyć do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za pośrednictwem Prezesa UOKiK w ciągu miesiąca od dnia, w którym została doręczona decyzja. Termin ten nie może ulec przedłużeniu, a jego przekroczenie zadecyduje o bezskuteczności odwołania. W przypadku uznania przez Prezesa Urzędu odwołania za słuszne, może on bez wcześniejszego przekazania akt sądowi uchylić lub zmienić swoją decyzję. Powiadamia wtedy stronę, przesyłając jej nową decyzję, od której przysługuje ponowne odwołanie.

9. ZAGROŻENIA

Należy mieć na uwadze, iż po przeprowadzeniu kontroli przez UOKiK wydana decyzja o naruszeniu przez przedsiębiorcę prawa jest podawana do powszechnej informacji publicznej, poprzez jej publikację na stronie internetowej Urzędu. Wynika to z obowiązku Prezesa Urzędu określonego w art. 31 pkt 15 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*. Należy dochować należytej staranności, aby nie naruszać przepisów prawa w tym zakresie i tym samym nie narazić swojego przedsiębiorstwa na natychmiastowe i nieodwracalne zszarganie swojej reputacji.

PODSTAWA PRAWNA

Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów
(tekst jedn.: Dz.U. z 2015 roku, nr 184).

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców | www.zpp.net.pl

Kancelaria JWMS Jakubowski Wiese Mazgaj Staszek radcowie prawni | www.jwms.pl

Wydawnictwo WEI

© Copyright by Związek Przedsiębiorców i Pracodawców, Warszawa 2015